

خدیجہ علیہا السلام بانوی بزرگ اسلام

حبیب اللہ فرحزاد

الهیجه بانوی بزرگ اسلام

سرشناسه	فرحزاد، حبیب الله. ۱۳۳۵ -
عنوان و نام پنداور	خدیده علیها السلام بانوی بزرگ اسلام/حبیب الله فرحزاد؛ تدوین و ویرایش اکبر اسدی.
مشخصات نشر	قم: طوبای محبت، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	ص: ۲۱/۵×۱۴/۵، ۲۲۳.
شابک	ISBN : ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۶-۲۰۴-۹
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۲۳-۲۱۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	خدیده (س) بنت خویلد، ۶۸ - ۳ قبل از هجرت - سرگذشتنامه
موضوع	خدیده (س) بنت خویلد، ۶۸ - ۳ قبل از هجرت - فضایل
موضوع	زنان مقدس مسلمان
موضوع	Muslim women saints
سببیه افزوده	اسدی، اکبر، ۱۳۳۷ -، گردآورنده، ویراستار
رده بندی کنگره	BP۲۶/۲
رده بندی دیویی	۲۹۷/۹۷۲۲
شماره کاتالوگ	۶۱۰۴۸۶۳

خدیده بانوی بزرگ اسلام

سیری کوتاه در زندگی حضرت خدیجه کبری (علیها السلام)

حبیب الله فرحزاد

تدوین و ویرایش: اکبر اسدی

انتشارات: طوبای محبت

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

چاپخانه: طه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۶-۲۰۴-۹

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

نشانی: قم، بلوار سمیه، خیابان عباس آباد (شهیدین)، پلاک ۱۱۲
۰۹۱۲۲۵۳۴۹۶۷ ۰۹۱۲۶۵۱۴۳۲۹ ۰۲۵-۳۷۸۳۲۱۴۳ ۰۲۵-۳۷۷۴۰۰۶۶

مرکز توزیع بین المللی کتب و آثار اسلامی رسالت غدیر

www.tobaymohebat.ir

info@tobaymohebat.ir

▶ [tobaymohebat](https://www.tobaymohebat.ir)

📷 [tobayemohebat](https://www.tobaymohebat.ir)

خدیجه عَلَيْهَا السَّلَام الگوی شایسته

از نظر اسلام در رسیدن به کمال جنسیت دخالتی ندارد و قرآن کریم می‌فرماید:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً (نحل آیه ۹۷)

هرکسی از مرد یا زن کار شایسته انجام دهد و مومن باشد قطعاً او را با زندگی پاکیزه‌ای، حیات «حقیقی» می‌بخشیم.
و در کریمه‌ای دیگر فرمود:

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا
به یقین، مردان مسلمان و زنان مسلمان، مردان با ایمان و زنان با ایمان مردان مطیع فرمان خدا و زنان مطیع خدا، مردان راستگو و زنان راستگو. مردان صابر و زنان صابر، مردان با خشوع و زنان با خشوع، مردان انفاق کننده و زنان انفاق کننده، مردان روزه‌دار و زنان روزه دار. مردان پاکدامن و زنان پاکدامن و مردانی که بسیار به یاد خدا هستند و زنانی که بسیار یاد خدا کنند خداوند برای همه آنها مغفرت و پاداش عظیمی فراهم ساخته است.

در این دو آیه زنان و مردان را در نیل به ارزش‌ها و کمالات در کنار یکدیگر آورده است و در مسیر کمال تعداد فراوانی از مردان به قله کمال دست یافته‌اند ولی در جمعیت زنان فقط چهار نفر به قله رسیده‌اند که رسول گرامی اسلام در سخنی نورانی فرمود:

كَمُلَ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ، وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا أَرْبَعٌ: أَسِيَّةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ، وَمَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ، وَخَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ، وَفَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ (مجمع البیان جلد ۱۰ صفحه ۴۸۰)

از مردان شما زیادی به کمال رسیده‌اند اما از زنان تنها چهار زن به کمال

رسیدند: آسیه دختر مزاحم، همسر فرعون. مریم دختر عمران، خدیجه دختر خویله و فاطمه دختر محمد ﷺ

خدیجه رضی الله عنها زنی است که از کمالات فراوانی برخوردار بود که در هیچ بخاری آمده است:

كَانَتْ مِنْ أَحْسَنِ النِّسَاءِ جَمَالًا وَ اكْمَلَهُنَّ عَقْلًا وَ اتَمَّهُنَّ رَأْيًا (الجامع الصحيح بخاری ج ۲ ص ۴۹۲)

«خدیجه» از زنان زمان خودش زیباتر و عقل و درایتش کامل تر و رای و دیدگاهش تمام تر بود و خدیجه با اینکه از ویژگی های فراوانی از قبیل: عقل، جمال، درایت و ثروت و موقعیت بسیار خوبی برخوردار بود ولی هر چه داشت در طبق اخلاص گذاشت و به پای پیامبر ﷺ ریخت و جان و مال و عرض و ثروتش را در راه ترویج اسلام و حمایت از رسول اکرم ﷺ فدا کرد و پیامبر اسلام ﷺ تا پایان عمر از او به خوبی یاد می کرد که در سخنی فرمود:

خَدِجَةٌ وَ أَيْنَ مِثْلُ خَدِجَةَ صَدَقْتَنِي حِينَ كَذَبَنِي النَّاسُ وَ أَوَّزْتَنِي عَلَى دِينِ اللَّهِ وَ أَعَانَتَنِي عَلَيْهِ بِمَا لَهَا إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَمَرَنِي أَنْ أَبْشَرَ خَدِجَةَ بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنَ الزُّمُرُدِ لَا صَخَبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ؛

خدیجه و کجاست مثل خدیجه؟ زمانی که مردم تکذیب کردند او مرا تصدیق کرد. بر دین خدا یاریم کرد و با مالش به کمکم شتافت. خدا به من فرمان داد تا او را به قصری زمردین در بهشت که سختی و محنتی در آن نیست بشارت دهم. (سفینه البحار، جلد ۱ صفحه ۳۸۰)

و خدیجه رضی الله عنها الگویی است کامل و ارزشمند در دفاع از دین، اسلام پیامبر ﷺ و ارزش ها که می توان به سیره ارزشمند آن بانوی بزرگ تاسی جست و زندگی را سرمشق زندگی قرار داد.

که خوشبختانه باتلاش های ارزشمند حضرت حجة الاسلام والمسلمین فرحزاد فرازهایی از زندگی درس آموز آن بانوی نمونه بخوبی تدوین تا مورد بهره برداری قرار گرفته و تابلویی زیبا باشد و روبروی همگان تا او را مقتدای خویش قرار داده و در زندگی سرمشق خود نمایند.

فهرست مطالب

فصل اول: پیش از ازدواج _____ ۱۵

۱۷ _____ بستر تربیتی

۱۷ _____ نیاکان

۱۸ _____ خاندانی پاک و موحد

۲۰ _____ آئین یکتاپرستی

۲۲ _____ جلوه‌هایی از زندگی جاهلی

۲۲ _____ ۱. بت پرستی

۲۴ _____ ۲. زنده به گور کردن دختران

۲۵ _____ ۳. وضعیت اسفبار معیشت

۲۶ _____ ۴. موقعیت ناهنجار زن در نظام جاهلی

۲۷ _____ ویژگی‌ها حضرت خدیجه علیها السلام

۲۷ _____ عظمت خدیجه علیها السلام در جزیره العرب

۲۸ _____ ۱. آگاهی و خرد ورزی

۳۰ _____ ۲. شجاعت

۳۱ _____ ۳. مدیریت هوشمندانه

۳۳ _____ ۴. حمایت از کارگزاران

- ۳۴ ۵. استقلال اقتصادی _____
- ۳۵ ۶. کار آفرینی _____
- ۳۶ ۷. پاکدامنی _____
- ۳۷ ۸. رسیدگی به مستمندان _____
- ۳۸ ۹. زیباترین رخسار _____
- ۴۰ _____ القاب
- ۴۰ ۱. طاهره قریش _____
- ۴۱ ۲. کبری _____
- ۴۱ ۳. بزرگ بانوان _____
- ۴۱ ۴. ملکه بطحا _____
- ۴۲ ۵. مبارکه _____

فصل دوم: ازدواج با پیامبر

- ۴۵ _____ زمینه آشنایی
- ۴۵ _____ با کاروان قریش
- ۴۶ _____ بازگشت کاروان
- ۴۷ _____ مهر نبوت و مهر پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
- ۴۸ _____ اشتیاق به پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
- ۴۹ _____ پیشنهاد ازدواج
- ۵۱ _____ معیارهای خدیجه عليها السلام در انتخاب همسر
- ۵۳ _____ مراسم ازدواج

- ۵۳ _____ مجری خطبه عقد
- ۵۴ _____ مراسم عقد
- ۵۶ _____ نگاهی به سخنان ابوطالب علیه السلام
- ۵۸ _____ سخنان خدیجه علیها السلام در مراسم عقد
- ۵۹ _____ جشن ازدواج
- ۶۰ _____ تاریخ ازدواج
- ۶۲ _____ مهریه
- ۶۳ _____ پیرامون ازدواج
- ۶۳ _____ خواستگاران خدیجه علیها السلام
- ۶۴ _____ اعتراض زنان مکه و پاسخ خدیجه علیها السلام
- ۶۶ _____ سن حضرت خدیجه علیها السلام به هنگام ازدواج
- ۶۹ _____ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم یگانه همسر خدیجه علیها السلام
- ۷۱ _____ خدیجه علیها السلام تنها همسر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۷۳ _____ محبت دوسویه

فصل سوم: در دوران رسالت ----- ۷۵

- ۷۷ _____ در آستانه بعثت
- ۷۷ _____ یاور پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۷۸ _____ عبادتگاه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۸۰ _____ سرآغاز وحی
- ۸۲ _____ پس از بعثت

- ۸۴ _____ اسلام خدیجه علیها السلام
- ۸۴ _____ نخستین بانوی مسلمان
- ۸۸ _____ بیعت با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و علی علیه السلام
- ۹۰ _____ افتخار امام حسین علیه السلام به خدیجه علیها السلام
- ۹۱ _____ نخستین نماز
- ۹۲ _____ اقامه نماز در مسجد الحرام
- ۹۴ _____ اسلام زید بن حارثه
- ۹۶ _____ علی و خدیجه علیها السلام
- ۹۶ _____ علی علیه السلام در خانه خدیجه علیها السلام
- ۹۷ _____ موقعیت علی علیه السلام نزد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
- ۹۸ _____ نور چشم خدیجه علیها السلام
- ۹۹ _____ دست تقدیر
- ۱۰۰ _____ علی علیه السلام داماد حضرت خدیجه علیها السلام
- ۱۰۲ _____ خانه خدیجه علیها السلام
- ۱۰۲ _____ پیامبر در خانه خدیجه علیها السلام
- ۱۰۳ _____ فضیلت‌های پر شمار
- ۱۰۴ _____ سرنوشت خانه خدیجه علیها السلام
- ۱۰۶ _____ حمایت‌های همه‌جانبه
- ۱۰۷ _____ حمایت‌های مالی
- ۱۰۹ _____ بخشش اموال به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

- ۱۱۰ _____ حمایت‌های معنوی
- ۱۱۲ _____ مایه آرامش پیامبر ﷺ
- ۱۱۳ _____ اسلام؛ سه سال در پنهانی
- ۱۱۴ _____ دعوت از خویشان
- ۱۱۷ _____ اعلام عمومی رسالت
- ۱۱۹ _____ ناپدید شدن علی علیه السلام
- ۱۲۱ _____ ثروت خدیجه علیها السلام و سادگی پستی پیامبر ﷺ
- ۱۲۲ _____ محاصره اقتصادی و اجتماعی
- ۱۲۳ _____ در شعب ابوطالب
- ۱۲۵ _____ سه سال در محاصره
- ۱۲۶ _____ پایان حضور در شعب
- ۱۲۸ _____ ایثار آخرین اموال
- ۱۳۰ _____ ولادت فاطمه علیها السلام
- ۱۳۰ _____ چهل روز کناره‌گیری از خدیجه علیها السلام
- ۱۳۱ _____ پس از چهل روز
- ۱۳۳ _____ شب ملاقات
- ۱۳۴ _____ مونس تنهایی مادر
- ۱۳۵ _____ هنگامه ولادت
- ۱۳۸ _____ فرزندان خدیجه علیها السلام
- ۱۳۸ _____ ۱. قاسم

۱۴۰. ۲. عبد الله _____

۱۴۱. ۳. فاطمه زهرا عَلَيْهَا السَّلَام _____

۱۴۲. ۴. زینب _____

۱۴۴. چرا برای پیامبر سَلَّمَ پُرسی باقی نماند؟ _____

۱۴۵. فرزندآوری خدیجه عَلَيْهَا السَّلَام _____

۱۴۶. پیامبر سَلَّمَ در مصیبت فرزندانش _____

۱۴۷. فاطمه عَلَيْهَا السَّلَام رمز جاودانگی اسلام _____

فصل چهارم: در سوگ خدیجه _____ ۱۴۹

۱۵۰. غم هجران _____

۱۵۱. نقش ماندگار خدیجه عَلَيْهَا السَّلَام _____

۱۵۱. در بستر بیماری _____

۱۵۲. در آستانه ارتحال _____

۱۵۳. وصیت‌های خدیجه عَلَيْهَا السَّلَام _____

۱۵۵. نگران فاطمه عَلَيْهَا السَّلَام _____

۱۵۶. غروب غمبار _____

۱۵۸. دفن خدیجه عَلَيْهَا السَّلَام _____

۱۵۹. اندوه پیامبر سَلَّمَ در فراق خدیجه عَلَيْهَا السَّلَام _____

۱۶۰. کنار مزار خدیجه عَلَيْهَا السَّلَام _____

۱۶۱. اشعار امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَام در سوگ خدیجه عَلَيْهَا السَّلَام _____

۱۶۲. فاطمه عَلَيْهَا السَّلَام پس از ارتحال مادر _____

۱۶۲ _____ جای خالی خدیجه ع

۱۶۳ _____ مزار حضرت خدیجه ع

فصل پنجم: فضائل حضرت خدیجه _____ ۱۶۶

۱۶۶ _____ حسن رفتار با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

۱۶۸ _____ محبوب پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

۱۷۱ _____ الگوی زن مسلمان

۱۷۲ _____ پرورش فرزندان صالح

۱۷۴ _____ جایگاه بلند خدیجه ع در پیشگاه خداوند

۱۷۶ _____ نیایش های خدیجه ع

۱۷۷ _____ خدیجه ع از برترین ها

۱۷۷ _____ ۱. برترین همسران پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

۱۷۷ _____ ۲. برترین زنان امت

۱۷۸ _____ ۳. برترین و با فضیلت ترین مادران مؤمنین

۱۷۸ _____ ۴. از برترین زنان بهشتی

۱۷۹ _____ ۵. از بهترین زنان جهان

۱۸۰ _____ نزول مائده آسمانی

۱۸۰ _____ گریه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به یاد خدیجه ع

۱۸۳ _____ خدیجه ع از زنان کامل

۱۸۴ _____ ستایش خدیجه ع

۱۸۴ _____ سرور زنان اهل بهشت

۱۸۵ _____ خدیجه علیها السلام از برگزیدگان

۱۸۵ _____ از پیشی گیرندگان و مقربان

۱۸۶ _____ اشتیاق بهشت به خدیجه علیها السلام

۱۸۶ _____ خدیجه علیها السلام از افتخارات امیر المؤمنین علیه السلام

۱۸۷ _____ خدیجه علیها السلام مادر امامت

۱۸۹ _____ صدیقه امت

۱۸۹ _____ ایمان خدیجه علیها السلام

۱۹۰ _____ افتخار به خدیجه علیها السلام

۱۹۲ _____ یاد و نام خدیجه علیها السلام در کربلا

۱۹۳ _____ درود بر خدیجه علیها السلام

۱۹۴ _____ صلوات امام عسکری علیه السلام

۱۹۵ _____ کجاست پسر خدیجه والامقام؟

۱۹۵ _____ در بیان حضرت ابوطالب علیه السلام

۱۹۶ _____ اولیات حضرت خدیجه علیها السلام

۱۹۷ _____ به همراه فاطمه علیها السلام به سوی بهشت

۱۹۸ _____ شأن نزول برخی از آیات در باره خدیجه علیها السلام

۲۰۰ _____ فهرست آیات

۲۰۱ _____ فهرست روایات

۲۱۴ _____ منابع

پیشگفتار

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على سيدنا محمد و آله الطاهرين

خدای بزرگ را بر همه نعمت‌ها، به ویژه نعمت محبت و ولایت چهارده معصوم علیهم‌السلام سپاس می‌گوییم و از درگاه با عظمتش می‌خواهیم که ما را قدردان نعمت‌هایش قرار دهد!

از شخصیت‌های کم‌نظیری که در جامعه ایمانی ما کمتر از او یاد می‌شود و حق بزرگی بر همه ما دارد و در ادای حقش بسیار کوتاهی شده است، بانوی بزرگ اسلام، مادر اهل ایمان، ام‌المؤمنین، حضرت خدیجه کبری علیها‌السلام است.

نخستین بانویی که به پیامبر اسلام ایمان آورد و همواره او را تأیید و تصدیق کرد و مایه آرامش خاطر و تسکین قلب او بود و در ترویج و تحقق آیین توحیدی اسلام مشارکتی فعال داشت.

بانویی که همه اموال و دارایی، و بلکه هستی خود را کریمانه در راه خدا و آرمان‌های رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بذل نمود.

بانویی که خدای تعالی به خاطر وجود او بر فرشتگانش مباحثات می‌کند و بارها بر او تحیت و سلام می‌فرستد.

بانویی که پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم او را محبوب خود می‌شمارد و به او عشق می‌ورزد و پس از ارتحالش پیوسته از او یاد می‌کند و او را می‌ستاید و در فراقش اشک می‌ریزد و می‌فرماید: «خَدِيجَةُ وَ أَيْنَ مَثَلُ خَدِيجَةَ خَدِيجَةُ! و کجاست مثل خدیجه؟!»

بانویی که آن‌قدر شایستگی دارد که فرزندی در دامان خود پرورش دهد که امامان

و رهبران این امت از او به وجود آیند و مایهٔ فخر و مباهات ائمه علیهم السلام باشد.

دریای ژرف و بیکران عظمت این بانوی آسمانی فراتر از آن است که در فهم و بیان قاصر ما زمینیان بگنجد و در وصف آید، لکن از آنجا که نام و یاد این بانو، خاطر سرور عالمیان، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و حضرت زهرا علیها السلام و امامان معصوم علیهم السلام را بسیار خرسند و مسرور می‌سازد، بر آن شدم که به اتفاق برخی از دوستان، به عنوان عرض ادب به ساحت مقدس مادر عزیز و بزرگواریان، گوشه‌ای از زندگی و فضائل آن حضرت را بر اساس روایات و تاریخ تدوین و به دوستداران اهل بیت علیهم السلام تقدیم کنیم. باشد که مشمول دعای حضرات معصومین علیهم السلام قرار گیریم و به شفاعتشان عاقبت به خیر گردیم.

لازم به ذکر است که این کتاب با استفاده از «دانشنامهٔ حضرت خدیجه علیها السلام» نگاشته شده است. از این رو در همین جا زحمات همهٔ نویسندگان این مجموعهٔ سه جلدی را که به اهتمام «همایش صدف کوثر» منتشر شده است ارج می‌نهم و برای آنان توفیقات روزافزون آرزو می‌کنم.

در پایان بر خود لازم می‌دانم که از همهٔ کسانی که در پدید آوردن این اثر ما را یاری دادند، به ویژه برادر عزیزم جناب آقای اسدی که تدوین و ویرایش آن را بر عهده داشتند و همچنین مؤسسهٔ خیریهٔ حضرت خدیجه علیها السلام که مسئولیت چاپ و نشر آن را پذیرفتند، صمیمانه تشکر نمایم.

از خدای متعال برای همهٔ خوانندگان عزیز توفیق طاعت و معرفت می‌طلبم و همگان را به مطالعه و نشر این اثر توصیه می‌کنم. به امید آن که نام و یاد حضرت خدیجه علیها السلام در سراسر عالم فراگیر شود؛ به یاری حق!